

پژوهشی در ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی

محمد قصاب

داستان . سینما . هنر

۲

شبه‌علمی تخیلی یا Proto SF

پیش از ادامه‌ی مباحث مربوط به دو دوره‌ی مذکور، ضروری است که به اختصار اصطلاح Proto SF یا Proto Science Fiction را تشریح کنیم.

Proto در زبان انگلیسی پیشوندی است که با پنج مفهوم مورد استفاده قرار می‌گیرد: ۱. به معنی «مقدم در زمان» و «نخست» مانند Protohistoric به معنی «وابسته به تاریخ قدیم».

۲. به مفهوم «اول از لحاظ مقام و مرتبه» و «اولی» و «عمده» مانند Protocerebrut به معنی «قسمت عمده‌ی مخ».

۳. به مفهوم «آغاز»، «متمایل به»، «موجد» و «طرف‌دار»، مانند Protofascist به معنی هوادار یا طرف‌دار فاشیسم، کسی که به فاشیسم گرایش دارد.

۴. در علم شیمی به نخستین محصول تجزیه‌ی شیمیایی (مانند Protoproteose) یا نخستین عضو یک گروه شیمیایی (مانند Protoxide) اشاره دارد.

۵. این پیشوند اگر پیش از نام زبان خاصی قرار گیرد مفهومی می‌شود: «وابسته به زبان اصلی که ریشه‌ی زبان‌های دیگر است». برای مثال Proto-Arabic یعنی «عربی قدیمی که پدر لهجه‌های عربی امروزی است».

بنابراین Proto Science-Fiction به داستان‌هایی اشاره دارد که هم‌زمان از دو مشخصه برخوردار باشند:

الف. به لحاظ زمانی مقدم بر دوره‌ی خودآگاهی علمی تخیلی هستند، دوره‌ای که می‌تواند چند هزار سال عمر داشته باشد؛